

Камінний хрест — символ трагізму долі українського селянина-бідняка (за новелою Василя Стефаника "Камінний хрест"). Твір 10 клас

До Русова, який став батьківщиною славетного новеліста, як і до інших державних центрів нашої землі, ідуть літературні паломники з усієї України, з цілого світу. Припадають серцем до зболеного Стефаникового слова і п'ють цілющу воду зі Стефаникової криниці - тієї, що й досі стоїть у його затишному обійсті. Звідти, де стоїть оселя письменника, видно, мов на долоні, все село. А на горбі, вдалині, бовваніє камінний хрест, - той, який дав назву одній з найкращих новел Василя Стефаника. «Камінний хрест» - єдиний відгук Стефаникового серця на трагічні для українського народу події, що відбувалися в його краї наприкінці XIX - початку XX століття. Які ж це події?

На Краківському вокзалі, проводжаючи земляків у далеку Америку, він бачив сині, спечені губи, підпухлі від плачу дитячі очі, чув захриплі від голосінь та зойків голоси матерів, які бігали і шукали в натовпі згублених дітей. Таку картину Стефаник часто спостерігав, вона його мучила, не давала не тільки спати, а й жити. Він знову і знову ішов на вокзал, проводжав знедолених, переживав разом з ними біль розлуки з рідною землею. Допомагав, як міг, заспокоював, бігав по різних канцеляріях. У листах того часу письменник виливає свій безкінечний жаль, малює картини страшної правди. «Чую їх біль, всі ті нитки, що рвуться між їх серцем і селом, і мені рвуться, чую їх біль і муку», - писав до Ольги Кобилянської. З грудей виривався зойк: доле людська, яка ти гірка і нескінченно зла!

Виїжджали тисячами, десятками тисяч, гнані нестатками і голодом, зі страхом у душі, відчуваючи, що прощаються з рідною землею назавжди. Новела «Камінний хрест» і була тими «сльозами та кривавим криком» народу, які Стефаник передав через монолітний образ Івана Дідуха. Написана по живих слідах і з живого реального факту, новела стала вражаючим документом тогочасної дійсності. Картини прощання головного героя новели з рідним селом написані майстром з такою силою, що й сьогодні, коли їх читаєш, стигне кров. Прощаючись із селом, хатою, клаптем поля на горбі, він мовби ховає себе і на знак цього виносить на той горб важкий камінний хрест, вибивши на ньому своє і жінчине імена. Дався взнаки Іванові той горб, а яким же милим, рідним і дорогим він видається йому тепер, у хвилину прощання. У камінний хрест - символ його чесного трудового життя - він вкладає все найдорожче, що мав, а може, й власне серце. Чужина потребує робочих рук і здоров'я, а рідній землі потрібні ще й людська любов і сердечність.

Залишивши пам'ятник по собі на полі, рясно политому його потом, Іван Дідух відчуває якесь полегшення: не зникне безслідно, не розвіється, як лист по полю, пам'ять про нього, вона залишиться на рідній землі. Камінний хрест переростає в образ-символ, що уособлює важку долю народу-трудівника. Він - пам'ятник тисячам українських селян, які так і не повернулися додому, засіваючи своїми кістями чужі землі. Недаремно поміж емігрантами й досі так журно звучить пісня на слова Стефаникового побратима по перу Богдана Лепкого «Журавлі». «Заки море перелечу, крилонь- ка зітру», - співається в ній. Справді, українських емігрантів чекала невідомість. І все ж знаємо, що багато з них досягли на землях Америки високого рівня добробуту, значного суспільного становища, серед них є бізнесмени-мільйонери і впливові політики... Але спочатку був пошук порятунку від неймовірних злиднів, часто - драматичний пошук. Звичайно, працьовиті й мудрі українці, що «ціле життє лиш роб, та й роб, та й роб», як Іван Дідух, і на чужих

землях ставали не останніми людьми.

Новела Василя Стефаника «Камінний хрест» і сьогодні кличе до роздумів. Знову емігранти-журавлі покидають Україну, тікаючи від безробіття, від безглуздя, яке діється в новій державі, вже на своїй землі. Знову - людські трагедії, розлуки і зневіра.

Образ Івана Дідуха - це образ цілого народу, який хоче власним трудом заробити собі і своїй родині добробут, завітчати врожайми рідну землю. Трагедія Івана Дідуха - це трагедія всього краю, що несе камінний хрест нестатків і відчаю. Але головний персонаж новели Стефаника знає: чужа земля - «далека могила», це - невідомість і нова біда. Немає іншої ради - треба творити щастя на своїй прабатьківській землі.